

วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์
ในบันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่อง *Stitches* ของเดวิด สมอลล์
Unhealed Childhood Wounds and Illness in David Small's *Stitches*

ไหมแพรว สักขพันธ์านนท์

อ.ม. (วรรณคดีเปรียบเทียบ), อาจารย์
ภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Journal of Humanities and Social Sciences

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

A b s t r a c t

The purpose of this article is to analyze *Stitches* (2009), by David Small, an American writer and illustrator who is best known for children's picture books. *Stitches*, however, deals with unhealed childhood wounds and illness. The reason Small created this graphic memoir is that he wanted to heal and release the wounds of childhood that persisted throughout his life and held him back through psychoanalytic therapy that his psychoanalyst used. For Small, as both author and illustrator, *Stitches* can be considered a healing tool and an emotional outlet. For the reader, this graphic memoir presents the childhood wounds caused by his illness and abusive family members, and it can help reveal the role of medical professionals, father and son, hospitals, clinics and home, in the boy's life, as well as exposing complex power relations.

Keywords:

Graphic Memoir, Childhood Wounds, Illness, *Stitches*.

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มุ่งศึกษาบันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่อง Stitches (2009) ของเดวิด สมอลล์ (David Small) นักเขียนและนักวาดภาพประกอบชาวอเมริกันผู้มีชื่อเสียงด้านหนังสือภาพสำหรับเด็ก ในสองประเด็นคือ บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในช่วงวัยเยาว์ของสมอลล์ สมอลล์สร้างบันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่องนี้ขึ้นมาเพราะต้องการที่จะเยียวยารักษาและปลดปล่อยตนเองจากบาดแผลในวัยเด็กที่ยังคงมีอิทธิพลกับเขาอยู่ ผ่านกระบวนการบำบัดเยียวยาทางจิตใจซึ่งเป็นวิธีที่เขาทำตามนักจิตวิเคราะห์ที่เคยบำบัดรักษาเขา สำหรับเขาในฐานะผู้ประพันธ์และวาดภาพประกอบ Stitches ถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยเยียวยารักษาบาดแผลและช่องทางระบายอารมณ์ สำหรับผู้อ่าน บันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่องนี้นำเสนอประเด็นเรื่องบาดแผลในวัยเยาว์ที่เกิดจากกระทำรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว และความเจ็บป่วยที่เผยให้เห็นถึงบทบาทของบุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วย พ่อและลูก โรงพยาบาล สถานพยาบาล และบ้านและความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ซับซ้อนอีกด้วย

คำสำคัญ:

บันทึกความทรงจำผ่านภาพ บาดแผลในวัยเด็ก
ความเจ็บป่วย บันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่อง
Stitches

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

บทนำ

Stitches (2009) คือบันทึกความทรงจำผ่านภาพหรือเรื่องเล่าผ่านภาพ (graphic memoir/graphic narrative) แต่งและวาดภาพประกอบโดย เดวิด สมอลล์ (David Small) นักวาดภาพประกอบ (illustrator) หนังสือเด็กผู้ชายอยู่ในแวดวงการ์ตูนอเมริกันมาเป็นเวลานาน เขาเป็นทั้งผู้แต่งและวาดภาพประกอบหนังสือภาพจำนวนมาก หนังสือของเขาได้รับการแปลหลายภาษา *Stitches* เป็นบันทึกความทรงจำเรื่องแรกของเขา ซึ่งนำเสนอเรื่องราวของเด็กชายสมอลล์ในวัยเด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ (โพรงจมูก) และทางเดินอาหาร พ่อของเขาเป็นรังสีแพทย์ จักษุศาสตร์สมอลล์ด้วยตนเองโดยการให้ยา ฉีดยา สอนทวารหนัก และฉายรังสี การฉายรังสีมากเกินไปเป็นเหตุให้สมอลล์เป็นมะเร็ง เด็กชายเริ่มมีก้อนนูนที่ลำคอเมื่ออายุ 11 ปี เมื่อเวลาผ่านไปสามปีครึ่งเขาเข้ารับการผ่าตัดสองครั้ง หลังจากการผ่าตัดก้อนนูนที่ลำคอหายไปพร้อมกับที่เส้นเสียง (vocal cord) ด้านหนึ่งได้หายไปด้วย เมื่อเส้นเสียงไม่สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ เขาจึงเปล่งเสียงได้แค่เสียง “แอค” (“ack”) หลังจากนั้นไม่นานเขาทราบโดยบังเอิญจากการแอบอ่านจดหมายของแม่ว่าจริงๆ แล้วเขาเป็นมะเร็งแต่ไม่มีใครบอกให้เขารับรู้ เมื่อสมอลล์ปะติดปะต่อเรื่องราวได้จึงเริ่มเข้าใจว่าก้อนนูนที่ได้รับการผ่าตัดออกนั้นไม่ใช่ก้อนเนื้อธรรมดา หากแต่เป็นเนื้อร้ายหรือเซลล์มะเร็งที่ลุกลามไปยังเส้นเสียง จึงทำให้เส้นเสียงถูกผ่าตัดออกไปด้วย เมื่อเด็กชายไม่มีเสียงเขาก็รู้สึกเหมือนตกอยู่ในสภาวะไร้ตัวตนอย่างสมบูรณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอยู่ในบ้านที่สมาชิกในครอบครัวไม่สื่อสารและบึ้งตึงต่อกันเป็นทุนเดิมอยู่

แล้ว อีกทั้งเขายังรู้สึกไร้ตัวตนในหมู่เพื่อน เขาหนีโรงเรียน เด็กชายกลายเป็นเด็กมีปัญหาในสายตาพ่อแม่ สมอลล์ต้องเข้าพบนักจิตวิเคราะห์เพื่อรักษาตัวจนทำให้เขามีสภาพจิตใจที่ดีขึ้น ต่อมาเขาออกไปใช้ชีวิตคนเดียวในอพาร์ทเมนต์พร้อมกับความฝันที่จะเป็นศิลปิน หลังจากนั้นเรื่องกระโดดข้ามไปตอนเขาอายุ 30 ปี กำลังเดินทางไปเยี่ยมแม่ที่โรงพยาบาล แม่เขาเสียชีวิตในคืนนั้น เรื่องราวจบลงที่เมื่อสองสามปีที่ผ่านมาเขาฝันว่าตนเองอายุหกขวบและในฝันนั้นมีแม่และยายอยู่ด้วย

สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับบันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่อง *Stitches* คือ บทบาทและความสำคัญของเรื่องเล่าที่มีต่อผู้เขียนกล่าวคือ ถึงแม้เรื่องราวความเจ็บปวดจะผ่านมานานแล้วแต่ในวัย 60 กว่าที่ความเจ็บป่วยทางร่างกายสูญสลายไปแล้วนั้น (เสี่ยงเขากลับคืนมาแล้ว) สมอลล์ยังคงฝันถึงอดีตที่เจ็บปวดและเจ็บป่วยและมีบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้เขารู้สึกได้ว่าเขายังคงเป็น “ผู้ใหญ่ที่มีปัญหา” (“a trouble adolescent”) หรือกล่าวได้ว่าเขายังคงรู้สึกถึงบาดแผลในวัยเด็กและความเจ็บปวดด้านจิตใจอยู่นั่นเอง การสร้างบันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่องนี้ขึ้นมาสำหรับเขาคือ “กระบวนการวิเคราะห์ตนเอง” (“self-analysis”) โดยใช้วิธีการเดียวกับนักจิตวิเคราะห์ที่เขาเข้ารับการรักษาด้วยในอดีต เขาใช้วิธีเฝ้าดูและฟังตนเองด้วยความอดทนขณะเดียวกันก็ต่อสู้กับอารมณ์ความรู้สึก ความโกรธแค้น และความเสียใจ สมอลล์พยายามอดทนและเข้าอกเข้าใจประสบการณ์โดยมองอย่างภววิสัยและไม่อ่อนไหวไปกับอารมณ์นั้น เมื่อเขาทำได้ก็กลายเป็นคนที่ดีขึ้น ดังที่เขาได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

I was beside myself, having dreams and other indications that, although I had passed a half-century in years, I was still, on some level, a troubled adolescent. I wanted to go back into psychoanalysis...I tried to follow the example shown me by my own analyst: watching and listening to myself patiently as I fought my way through my emotions, my rage, my tears. I tried to be tolerant and empathetic, but objective as well, and not sentimental. Above all, like my analyst, I expected myself to get through this. I had high expectations that, if I could just stick to it, I would come out the other side a better person.

(Smith, 2009)

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เรื่องเล่าเปิดโอกาสให้ผู้เขียนนำตนเองเข้าสู่กระบวนการบำบัดเยียวยาทางจิตใจ (psychotherapy) กลับไปสำรวจและทำความเข้าใจประสบการณ์ตนเองโดยคัดสรรประสบการณ์ในวัยเด็กที่มีผลต่อตัวเขามาเล่าเสียใหม่ โดยสมอลล์เลือกที่จะเล่าในบริบทของครอบครัวเป็นหลักซึ่งเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อเขาในวัยเด็ก ประสบการณ์อันเจ็บปวดที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่กรอบการเล่านำมาซึ่งการทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างเขาและครอบครัว กระบวนการเล่าเรื่องส่งผลให้เกิดพัฒนาการความเข้าใจ ในที่สุด จึงทำให้เขากลายเป็นสมอลล์คนใหม่ที่มีความเข้าใจในตัวตนและครอบครัวในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม นอกจากนี้เรื่องเล่าของเขาถือเป็นเรื่องเล่าประสบการณ์ความเจ็บป่วย (illness narrative) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของบุคลากร

ทางการแพทย์และผู้ป่วย พ่อและลูก โรงพยาบาล สถานพยาบาล บ้าน มุมมองจากคนในที่เกี่ยวข้องโรค และการแพทย์สมัยใหม่ อีกทั้ง Stitches มีลักษณะพิเศษในแง่ที่พ่อและแพทย์คือบุคคลคนเดียวกัน ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นความซับซ้อนของอำนาจของพ่อที่มีต่อลูกที่เป็นมากกว่าพ่อและลูกในบทบาทของสมาชิกในครอบครัวตามปกติอีกด้วย

บาดแผลในวัยเด็ก

ความรุนแรงในครอบครัว

ภาพครอบครัวที่ได้รับการถ่ายทอดออกมาผ่านบันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่องนี้คือ ภาพของความโหดร้าย “บ้านแห่งความน่ากลัว” (“a house of horror”) ตัวละครแม่ พ่อ ยาย และพี่ชายสวมแว่นตาเลนส์ทึบไม่เห็นแวตตา แต่เมื่อนัยน์ตาปรากฏขึ้นก็ฉายแววของความโหดร้ายร่างกายของตัวละครโดยเฉพาะมือมีลักษณะคล้ายโครงกระดูก สมอลล์ถูกกระทำรุนแรงทั้งทางกายและใจ แม่ของเขาหน้าตาบูดบึ้งตลอดเวลาและมักจะกังวลเรื่องสถานะทางการเงินของครอบครัว ครึ่งหนึ่งเด็กชายสมอลล์ตกใจเมื่อเห็นเด็กดองในขวดโหลแก้วที่โรงพยาบาล เขารับวิงฉินลิ้มใส่รองเท้าแล้วขึ้นรถกลับบ้าน เมื่อกลับถึงบ้านไม่เห็นเขาใส่รองเท้า จึงคิดว่าถ้าคิดว่าพ่อแม่จะมีเงินซื้อรองเท้าให้ทุกวัน ก็ขอให้คิดใหม่ เขาถูกแม่ตีและไม่ได้รับประทานอาหารเย็นในวันนั้น ถึงแม้ทางโรงพยาบาลจะโทรศัพท์มาบอกว่าพบรองเท้าแล้วแต่แม้อย่างคงโกรธ ตอนที่สมอลล์รู้ว่าเขามีก้อนนูนที่คอและถามแม่ว่าจะต้องไปพบหมอหรือไม่ แม่ตอบกลับว่า “Of course I’ll get you to a doctor.” “But, in case you don’t know it, let me teach you something!” “Doctors cost money and money is something that is in short supply in this house!” (122)

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

เมื่อครั้งที่พ่อ แม่ และเขาไปล่องเรือ และพ่อขอให้เพื่อนที่เป็นแพทย์ด้วยกันช่วยดูก้อนนูนที่ลำคอของสมอลล์ แม็กกลับคิดว่าการพูดถึงเรื่องนี้เป็นการทำลายบรรยากาศ แม่ของเขาต่างจากบทบาทของแม่ที่ควรจะเป็น เธอจะไม่ใคร่เป็นห่วงสุขภาพใจและกายของลูก แม้แต่เรื่องการเข้าพบนักจิตวิเคราะห์ก็ตามคำแนะนำของโรงเรียน แม็กก็เห็นว่าเป็นการเสียเงินโดยเปล่าประโยชน์ “It’s like throwing money down a hole if you ask me!” (247) และการที่สมอลล์หนีเรียน แม็กก็นิ่งถึงเรื่องเงินอีกเช่นกัน “All the money we wasted on you and your education?” (233) และครั้งหนึ่งแม่โกรธมากเมื่อเห็นเขานอนอยู่ใต้โต๊ะและเปิดไฟทิ้งไว้ทั้งคืน เพราะเธอกังวลเรื่องค่าไฟฟ้าแทนที่จะถามถึงอาการที่ผิดปกติของลูกชาย อาการโกรธซึ่งของแม่เป็นสิ่งที่ผู้เขียนพยายามทำความเข้าใจโดยการหยิบยกเรื่องราวภูมิหลังของแม่มานำเสนอและให้คำอธิบาย สมอลล์สร้างให้ตัวละครแม่เล่าความเป็นมาว่าตาและยายรักกันแต่ครอบครัวไม่ยอมรับ ทั้งสองแต่งงานกันและอยู่ด้วยกันในกระท่อมเล็กๆ บริเวณบ้านแม่เกิดในกระท่อมหลังนั้น แพทย์ตรวจพบว่าหัวใจของเธอไม่ปกติเนื่องจากอยู่ผิดตำแหน่ง ตาเสียชีวิตเมื่อแม่อายุเพียง 10 ขวบ หลังจากนั้นชีวิตก็เปลี่ยนไปเมื่อยายและแม่ถูกไล่่ออกจากบ้านและถูกตัดเงินสำหรับค่าใช้จ่าย พวกเขาต้องระเห็จไปอยู่เมืองอื่น ยายทำงานหาความสะอาดบ้าน ชีวิตความเป็นอยู่ไม่สู้ดีนัก ดังนั้นผู้อ่านจึงเห็นแม่ยิ้มมีความสุขเมื่อเธอได้รับใหม่จากพ่อและข้าวของเครื่องใช้ใหม่เข้าบ้าน รอยยิ้มที่ว่าเป็นรอยยิ้มหนึ่งจากสองครั้งตลอดทั้งเรื่อง สมอลล์เลือกที่จะนำเหตุการณ์บางตอนมาเล่าเพื่อที่จะพยายามทำความเข้าใจความรู้สึกของแม่ เจกเช่นตัวละครยาย ยายคือคนที่ใช้ความรุนแรงผ่านการกระทำอย่างเห็นได้ชัด ตอนที่สมอลล์ไปอยู่บ้านยาย ยายให้เขาช่วยเปลี่ยน

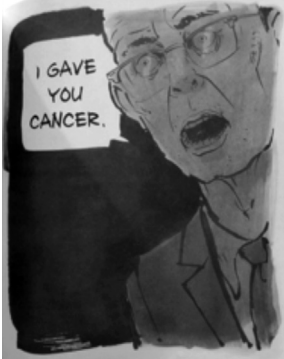
ปลอกหมอนและผ้าปูที่นอน เมื่อเขาทำไม่ได้ตามคำสั่งก็บอกว่าโง่ อาหารที่เตรียมให้สมอลล์รับประทานก็แสนจะเย็นชืดและมีปริมาณน้อยนิด ยายยังบังคับให้เขาเข้านอนแต่หัววัน และกระซอกเขาขึ้นบันได เขาตั้งข้อสงสัยกับตนเองว่าการกระทำของยายนั้นเหมาะสมแล้วหรือว่านั้นคือสิ่งที่เขาควรจะได้รับ เขาพยายามจะบอกแม่ว่ายายบ้า และในตอนท้ายผู้อ่านจะได้ทราบว่ายายมีอาการทางประสาท เธอพยายามจะฆ่าตาโดยใช้กลอนประตูขังตาไว้ในห้องใต้ดินแล้วจุดไฟเผาบ้าน แล้วยายก็ออกมาเดินร่ำๆ รอบบ้าน สุดท้ายตาถูกช่วยออกมาได้อย่างปลอดภัย ยายถูกส่งตัวไปอยู่โรงพยาบาลสำหรับคนโรคจิตของรัฐ (the state insane asylum) การนำเสนอภูมิหลังของทั้งตัวละครแม่และยายเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจไปพร้อมๆ กับสมอลล์ การที่ยายมีลักษณะเช่นนี้และแม่ต้องใช้ชีวิตอยู่กับยายอาจจะเห็นสาเหตุที่แม่มักจะมีความท้อแท้ตลอดเวลา การนำเสนอผ่านกรอบที่สมอลล์อยู่กับแม่ในโรค (67) สื่อถึงสภาวะความกดดันของสมอลล์ที่มีต่อแม่ได้เป็นอย่างดี เมื่อเปิดกระจก บรรยากาศภายในรกร้างกับอยู่ในเตาเผา และเมื่อเปิดกระจกลมก็ปะทะเข้ามาอย่างแรง สะท้อนถึงสภาวะทางจิตใจของเด็กชายที่อยู่ร่วมกับแม่ซึ่งตกอยู่ในสถานการณ์ที่ย่ำแย่เท่านั้นไม่มีทางเลือกอื่น นอกจากนี้ พ่อก็เป็นอีกคนที่กระทำรุนแรงกับสมอลล์เช่นกัน พ่อของเขาเป็นแพทย์ด้านรังสีวิทยา พ่อจึงรักษาอาการโง่งมที่มีความผิดปกติของลูกชายด้วยตนเอง การกระทำของพ่ออยู่บนพื้นฐานของความหวังดีทั้งในบทบาทของพ่อและแพทย์ (แต่สุดท้ายการรักษาด้วยวิธีการฉายรังสีของพ่อทำให้สมอลล์เป็นมะเร็ง) ภาพของพ่อที่ได้รับการนำเสนอในเรื่องคือทหารที่อยู่ในคราบหมอผู้มีรังสีที่พร้อมจะทะลุทะลวง อาจกล่าวได้ว่าสมอลล์เปรียบได้กับวัตถุชิ้นหนึ่งที่พ่อจับมารอกยา ฉีดยา และฉายรังสีโดยไม่สามารถ

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

ชัดขึ้นได้ พ่อเป็นเหมือนเจ้าชีวิตของเขา เป็นทั้งหัวหน้าและหาเลี้ยงครอบครัวขณะที่แม่เป็นแม่บ้าน เมื่อมีเรื่องสำคัญพ่อจะเป็นผู้นำในการพูดสมอลล์หิบบกเหตุการณ์ที่พ่อมาสารภาพในภายหลังว่าเป็นต้นเหตุที่ทำให้เขาเป็นมะเร็งมาเนอ โดยให้ตัวละครพ่อได้อธิบายว่าในช่วงที่เขาเกิดมีการใช้รังสีเอ็กซ์ (x-ray) ในการรักษาเด็กที่มีปัญหาระบบทางเดินหายใจ ซึ่งถือเป็นวิธีการรักษาตามปกติในช่วงเวลาดังกล่าว จากเหตุการณ์นี้ผู้อ่านได้ร่วมทำความเข้าใจไปกับสมอลล์ต่อการกระทำของพ่อในอดีต เมื่อสมอลล์รู้ความจริงจึงตกใจเป็นอย่างมาก ภาพของพ่อและเขาได้รับการนำเสนอเต็มหน้ากระดาษโดยปราศจากกรอบทั้งสี่ด้านซึ่งอาจจะสื่อว่าความรู้สึกนั้นเ่อล้นเกินกรอบ (frame/panel) ที่จะรองรับได้ (287-88) และด้วยลักษณะประเภทวรรณกรรม (genre) แบบการ์ตูนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพ ภาพในอดีตสามารถถูกตัดเข้ามาได้ในทันทีและซ้อนทับกับภาพปัจจุบันได้ ภาพในวัยเด็กของสมอลล์ซ้อนทับกับปัจจุบันอยู่ในใบหน้าเดียวกัน และขณะเดียวกันก็ปะทะกับตัวตนที่สร้างงานเรื่อง Stitches อยู่ ณ ปัจจุบัน (the narrating I หรือ voice of text)¹ ภาพดังกล่าว

¹ สรรพนาม “ฉัน” (Autobiographical “I”) ถือเป็นองค์ประกอบที่ควรพิจารณาในงานอัตชีวประวัติ ในที่นี้สามารถนำมาพิจารณางานวรรณกรรมในรูปแบบบันทึกความทรงจำได้เช่นกัน สรรพนาม “ฉัน” ในงานอัตชีวประวัติมีความซับซ้อนและมีความสำคัญมาก แบ่งออกเป็นสี่แบบดังนี้ 1) The real or historical I คือตัวตนของผู้เขียนในอดีต ที่เราไม่สามารถเข้าถึงได้หรือไม่รู้จัก 2) The Narrating I หรือ voice of text เป็นเสียงเล่าของงานชิ้นนั้นๆ หรือเรียกว่าร่างอวตาร (avator) ไม่ใช่คนเดียวกับตัวตนในอดีต กล่าวสรุปง่าย ๆ ก็คือตัวตนที่เขียนงานอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์นั่นเอง 3) The Narrated I เป็นภาพแทนที่ดีความจาก The Narrating I ในบางครั้งได้นำเสนอภาพในวัยเด็ก และ 4) The Ideological I เล่าทุกอย่างโดยรวมเกี่ยวกับ ทุกแบบ ฉันไม่ได้เกิดจากอากาศธาตุ แต่มีอุดมการณ์ในสังคมแฝงฝังอยู่ “ฉัน” จึงไม่สามารถแยกออกจากบริบทของสังคมได้ เมื่อสังคมเปลี่ยน “ฉัน” ก็เปลี่ยนไปด้วย (Smith & Watson, 2010, pp 71-79).

คือฉากทบทวน (revision scene)² (291) ที่สำคัญในกระบวนการวิเคราะห์ตนเองที่สมอลล์ต้องการกลับไปสำรวจความรู้สึกภายในใจตนและความรู้สึกที่มีต่อพ่อ

(287)

(288)

(291)

² คนที่มีบาดแผลฝังใจมักจะนึกกลับไปกลับบาระหว่างอดีตและปัจจุบัน บางครั้งก็อยู่กับตัวเอง ณ ปัจจุบัน ขณะแต่บางครั้งก็อยู่กับอดีต (living in the very moment and reliving the past) การนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับบาดแผลจึงมักจะมี “การเล่าย้อน” อยู่ตลอดเวลา อาจกล่าวได้ว่าการทวนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพเป็นประเภทวรรณกรรมที่สามารถนำเสนอการเล่าย้อนได้สมบูรณ์ที่สุด สามารถทำได้ดีกว่านวนิยายที่ใช้เพียงตัวอักษรและภาพยนตร์ในแง่ที่ว่าผู้อ่านสามารถกลับมาอ่านทบทวน ทำความเข้าใจได้อีกครั้งแค่เพียงพลิกหน้ากลับไปกลับมา การทวนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพเอื้อให้ผู้อ่านใช้จินตนาการเป็นอย่างมาก ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องบาดแผลได้โดยที่อ่านกลับไปกลับบาระหว่างอดีต-ปัจจุบัน ปัจจุบัน-อดีต รวมถึงปัจจุบันขณะที่เรื่องได้รับการเขียนและวาดขึ้น การที่จะสามารถอ่านทำความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับบาดแผลได้นั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านกลับไปกลับมาเพื่อพยายามเชื่อมโยงส่วนเสี้ยวของความทรงจำ ทั้งนี้เพราะความทรงจำที่เจ็บปวดไม่ได้เกิดขึ้นตามลำดับเวลาเป็นเส้นตรง (linear) ทว่ากลับผุดขึ้นมาตามแต่สถานการณ์แวดล้อม บาดแผลจะถูกสะกิดในยามที่คนเราตื่นโดยภาพเหตุการณ์ในอดีตที่ทวนกลับคืนมา (flashbacks) และขณะที่หลับในรูปแบบของอาการฝันร้าย (nightmares) (Herman, 1992)

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

ความเจ็บงันและไร้ตัวตน

การไร้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ การซ่อนตัวตน และการปิดบัง

“ความเจ็บงัน” เป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นใน Stitches ความเจ็บงันเข้าปกคลุมในหลายพื้นที่และมีมิติ ได้แก่ ความเจ็บงันไร้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ภายในบ้าน ในครอบครัว และภายในจิตใจตัวละคร ความนิ่งเจ็บงันหรือการเพิกเฉยต่อความจริง เสียงเจ็บงันที่ทำให้ไร้ตัวตน และความเจ็บงันภายในเรื่อง ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาผ่านคำพูดได้ ความรู้สึกเหล่านี้จะได้รับการนำเสนอผ่านภาพ

ครอบครัวสมอลล์นั้นถือว่าไม่ใช่ครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่และลูกไม่มีปฏิสัมพันธ์กันมากนัก สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารกันผ่านอวัจนภาษา แต่ไม่ใช่ภาษากายอย่างเช่นการสวมกอดหรือจูบเพื่อแสดงความรักใคร่ห่วงใยหรือผูกพัน ทว่าคือภาษาเฉพาะตนที่ทำให้บรรยากาศตึงเครียด ยกตัวอย่างเช่น ตัวละครแม่ ภาษาของแม่ ได้แก่ การเปล่งเสียงไอเบาๆ การร้องไห้สะอื้นลับสายตาผู้คน และการปิดตึกกับข้าวเสียงดังปัง “Mama had her little cough” “Once or twice, some quiet sobbing, out of sight... Or the slamming of kitchen cupboard doors. That was her language.” (15) ส่วนพ่อเมื่อกลับจากที่ทำงานก็ลงไปยังห้องใต้ดิน ชกกระสอบทรายเสียงดัง “Dad, home from work, went down to the basement and thumped a punching bag. That was his language” (17) ด้านเท็ด (Ted) พี่ชายก็ตีกลองของเขาไป “My brother, Ted, beat on his drum.” (17) ในขณะที่สมอลล์นั้นเรียนรู้วิธีที่จะระบายความรู้สึกของตนเองอย่างเจ็บงัน ปราศจากถ้อยคำใดๆ และการป่วย นั่นคือภาษาของเขา “And I, too, had learned a way of expressing myself wordlessly” “Getting sick, that was

my language.” (18-19) บรรยายภาคในครอบครัวราวกับพร้อมที่จะ
 ประทุยอยู่ตลอดเวลาถ้ามีใครสักคนหนึ่งทำอะไรให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจ
 ภาพคลื่นสีด้าอาจเปรียบได้กับภาพแทนของความเดือดดาลที่ไร้เสียงของ
 แม่ซึ่งพร้อมที่จะโหมกระหน่ำ ถ้าไม่หนักก็จะถูกชดไปกับเกลียวคลื่นรุนแรง
 นั้น วิธีการของสมอลล์ที่ใช้หลบหนีจากบรรยากาศที่คุกรุ่นก็คือ การใช้
 ศิลปะเป็นทางออก เด็กชายใช้วิธีการวาดรูปและจมอยู่ในโลกของตนเอง
 เมื่อย้อนพิจารณาตัวละครแม่ การที่เธอเครียดและบึ้งตึงอาจจะมีสาเหตุ
 มาจากภูมิหลังทางครอบครัวดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น และอาจมาจากการ
 การที่เธอต้องปิดบังตนเอง ต้องแอบซ่อนความรู้สึกชอบเพศเดียวกันหรือ
 รสนิยมทางเพศแบบหญิงรักหญิง (lesbian) โดยต้องเก็บกดอารมณ์ไว้
 เนื่องจากในช่วงทศวรรษ 1950 นั้น สังคมมองรสนิยมทางเพศ (sexual
 orientation) แบบดังกล่าวว่าไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องและไม่ยอมรับ วรรณกรรม
 เรื่องโลลิตา (Lolita)³ ที่สมอลล์อ่านซึ่งอาจมีเนื้อหาหมิ่นเหม่ที่แม่เฝ้า
 ทำลายเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องลามก (smut) (153-6) นั้นอาจกล่าวได้ว่า
 เป็นความย้อนแย้งในจิตใจของแม่เอง ฉากที่แม่อึมมีความสุขอย่างโดดเด่น
 อีกฉากหนึ่งก็คือในงานเลี้ยงสังสรรค์ ซึ่งถือเป็นฉากที่เธอเป็นตัวของตัวเอง
 มากที่สุด เธอได้ใกล้ชิดกับกลุ่มผู้หญิงและมีซิสติลลอน (Mrs. Dillon)
 ที่สมอลล์ชื่นชอบหรือที่แม่เขาเรียกอย่างสนิทสนมว่าไอรีน (Irene) แต่ใน
 ฉากนี้ ในความรู้สึกของลูกชาย แม่กลับกลายเป็นคนที่เขาไม่คุ้นเคย
 “She became someone I hardly recognized.” (114) ความรู้สึกเช่นนี้
 แสดงถึงการไม่รู้จักตัวตนอีกด้านของอีกหนึ่งของแม่และความสัมพันธ์ที่
 เหนือห่างระหว่างแม่และลูกชาย เมื่องานเลี้ยงสังสรรค์ใกล้จะสิ้นสุดลง

³ นวนิยายเรื่องโลลิตา (1955) เขียนโดยนักประพันธ์ชาวรัสเซีย วลาดิเมียร์ นาโบคอฟ (Vladimir Nabokov)

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

พร้อมกับที่ไอรินทักสมอลล์ว่าเขามีเนื้องอกที่บริเวณคอ "That's a growth."
"I can't believe you haven't noticed it." (116-7) เมื่อรู้เช่นนั้น
แม่รู้สึกไม่สบายใจเป็นอย่างมาก เธอมองว่าสมอลล์ทำงานเลี้ยงชีพลง
อย่างหมดสนุก ประโยคที่แม่ระบายออกมาว่า "Can't anything ever
go right for me?" (120) นั้นสามารถสรุปรวมความอัดอั้นตันใจทั้งหมด
ทั้งมวลของเธอ จากบีบคั้นอารมณ์นี้เน้นย้ำให้เห็นถึงระยะห่างระหว่าง
แม่และลูกในอีกขั้นหนึ่ง กล่าวคือแม่อาจไม่ได้ใกล้ชิดกับสมอลล์เพียงพอ
ทำให้เธอไม่สังเกตเห็นเนื้องอกดังกล่าว และคำพูดที่เธอระบายออกนั้น
แสดงถึงการเอาตนเองเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะสนใจในความเป็นไปของ
ลูกชาย ความใกล้ชิดที่มีต่อลูกนั้นสวนทางกับความความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง
ที่เธอมีต่อไอริน ความสัมพันธ์ที่ซ่อนเร้นถูกเปิดเผยเมื่อสมอลล์เข้าไปใน
ห้องเห็นแม่และไอรินอยู่ด้วยกันบนเตียงโดยไม่ได้ตั้งใจ จากนั้นคือภาพที่
ติดตามและเป็นความรู้สึกที่ฝังอยู่ในใจเขาตลอดมา การย้อนกลับไป
ทำความเข้าใจโดยเชื่อมโยงเรื่องราวที่แม่ผู้มีรสนิยมแบบหญิงรักหญิง
ต้องปิดบังตัวตน เก็บกดอารมณ์ กดดันจากการเติบโตมากับยายและ
อาการป่วยทางจิตของยาย และเผชิญกับความเครียดต่างๆ ภายในบ้าน
อาจทำให้สมอลล์มองแม่ในมุมที่เปลี่ยนไป

Stitches ทำให้เห็นว่าโลกของผู้ใหญ่และเด็กมีลักษณะแบบคู่ตรงข้าม
และย้อนแย้ง โลกของผู้ใหญ่คือโลกของความจริงและโลกของเด็กคือโลก
แห่งความเพ้อฝันและจินตนาการ ทว่าโลกของผู้ใหญ่ในเรื่องนี้กลับเป็น
โลกที่หลอกลวง ปกปิด และปิดบังความจริง นอกจากแม่ที่ไม่เคยพูดใน
สิ่งที่คิด "...never spoke her mind" (16) เธอยังห้ามไม่ให้สมอลล์พูด
สิ่งที่เขาคิดออกมาอีกด้วย เขากลัวยายและคิดว่ายายบ้า เมื่อเขาจะพูด
คำว่า "บ้า" ("crazy") ออกมา แม่ก็รีบปิดปากเขาและมีท่าทีที่ไม่พอใจ

และกลัวใคร (ยาย) จะมาได้ยิน พร้อมทั้งบอกว่าอย่าพูดคำคำนั้นออกมาอีกเป็นอันขาด “Listen to me: I don’t ever want to hear you use that word again! Do you hear me? **Never!**” (100-2) (เรื่องเปิดเผยให้ทราบในภายหลังว่ายายมีอาการทางประสาทจริงๆ อย่างที่สมอลล์รู้สึก) แต่เมื่อพูดความจริงกลับไม่เป็นที่ต้องการในโลกของผู้ใหญ่ พ่อและแม่ก็ไม่เปิดเผยความจริงเช่นกัน พวกเขาปกปิดความจริงที่ว่าสมอลล์เป็นมะเร็ง อาจกล่าวได้ว่าในบางครั้งผู้ใหญ่ก็มักจะคิดแทนเด็ก และไม่คำนึงถึงสิทธิของเด็กที่ควรจะได้รับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตนเองโดยเฉพาะเมื่อหลายสิบปีก่อน ดังคำกล่าวในหัวข้อ Dependent Children ของ Lister (Lister, 1990, 62) ที่ว่า

“Although they are members of the community, children are not full citizens in the sense of political and legal rights of citizenship; the social rights of citizenship come to them indirectly through the adult responsible for their care.”

(E. kay M. Tisdall, p. 23 อ้างถึงใน Riddell & Watson, 2003)

ซึ่งเป็นการมองเด็กด้วยมุมมองของโลกเก่าที่ผู้เขียน (Tisdall) ยกมาตอบได้ การมองเด็กข้างต้นคือการมองด้วยสายตาผู้ใหญ่และสร้างเด็กด้วยความคิดของผู้ใหญ่ “The very social construct of childhood, therefore, is dependent on the construct of adulthood.” (E. kay M. Tisdall, p. 23 อ้างถึงใน Riddell and Watson, 2003) แม่สมคบคิดกับพ่อที่จะไม่บอกเขา และยังเขียนจดหมายไปบอกยายว่า

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

เขายังไม่รู้ว่าตนเองเป็นมะเร็ง และแน่นอนว่ายายก็ร่วมปิดบังด้วย ต่อมาเมื่อพ่อแม่รู้ว่าเด็กชายรู้แล้วว่าเขาเป็นมะเร็งพ่อกลับตอบว่าเขาเป็นมะเร็งจริงๆ และไม่ต้องรู้อะไรอีก มันสิ้นสุดแล้ว “Well, the fact is, you did have a cancer.” “And you don’t need to know about it now. That’s final.” (238) การคัดเลือกประสบการณ์ดังกล่าวมาทบทวน คือ ความพยายามที่จะทำความเข้าใจต่อการกระทำของพ่อแม่และความรู้สึกแต่หนหลังของเขาที่ยังไม่ได้รับการสะสางและคลี่คลาย ผ่านการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับโลกของเด็กและผู้ใหญ่ในวันที่วัยของเขาล่วงเลยไปมากกว่าพ่อและแม่ในขณะนั้น หลังจากที่เด็กชายผ่าตัดครั้งที่สองพร้อมกับที่เส้นเสียงได้หายไปด้วย ทำให้เสียงของสมอลล์หายไป และอัตลักษณ์ของเขาก็เปลี่ยนไป อาจกล่าวได้ว่าสำหรับเขาเสียงก็เหมือนลายนิ้วมือสีของตา และชื่อที่กำหนดว่าเขาเป็นใคร ฉากที่เขาพยายามจะเปลี่ยนผ้าพันแผลหน้ากระຈก เมื่อเขาลอกผ้าพันแผลออก เพ่งมองไปในกระຈก เขาเห็นรอยเย็บสีดำที่แห้งเป็นสะเก็ด สมอลล์ตกใจกับตนเองว่าคนที่มิมีแผลในกระຈกไม่ใช่เขาแน่ๆ แต่เสียงในอีกห้วงความคิดหนึ่งกลับบอกว่าไม่ใช่หรอก เป็นเขานั้นแหละ “Surely this is not me” “No, friend, it surely is.” (189-91) รอยเย็บและเสียงที่หายไปทำให้เขามีตัวตนใหม่จากเด็กไข้โรคหรือผู้ป่วยจึงกลายเป็นเด็กพิการ สมอลล์อยู่ในบ้านที่ไม่สื่อสารกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศเสียกว่าที่เคยเป็นมาในตอนนี้อาษาพูดเบาลงจึงทำให้เกิดความเงียบ ซึ่งเน้นย้ำให้สมอลล์รู้สึก

ถึงควมมีตัวตนของสมาชิกในครอบครัวชัดเจนยิ่งขึ้น ผ่านการแสดงออกทางภาษากายที่มีรูปแบบเฉพาะตัวซึ่งแสดงถึงการระบายอารมณ์ ได้แก่ “After dinner came the sounds of mother in the kitchen “taking care of” the dishes . . . Whap! Klang! Crash!” “Of my brother slamming away at his drums in the basement” “And the squeal of dad’s tires as he peeled out down Pinehurst Avenue.” (188)

ในขณะที่ตัวเขารู้สึกถึงควมมีตัวตนที่ลดน้อยถอลง ที่โรงเรียนเขารู้สึกไร้ตัวตนในกลุ่มเพื่อน “Even among my old friends I felt invisible. A shadow flickering around the edges of every event.” (213) (เน้นข้อความโดยผู้เขียนบทความ) สมอลล์ในวัย 14 ย่าง 15 ซึ่งถือเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เด็กชายและวัยรุ่นนั้จำเป็นต้องการการยอมรับ ทุกคนต้องการเป็นใครสักคน (to be somebody) ที่มีตัวตนและได้รับการยอมรับ แต่เมื่อไม่มีตัวตนเสียแล้ว การจะทำอะไรสักอย่างเพื่อให้คนอื่นเห็นและยอมรับจึงเป็นไปได้ยากหรือแทบจะเป็นไปไม่ได้เลย เขาเริ่มกลายเป็นเด็กมีปัญหา เขาเริ่มหนีเรียน และรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียวในโลก ภาพที่เขานั่งอยู่ในปากของตนเอง (216-17) คือภาพที่สื่อความเป็นตัวตนของเขาได้เป็นอย่างดี ตัวที่หดเล็กลงเรื่อยๆ นั้นเกิดจากการที่คนอื่นมองไม่เห็น(ค่า) ในตัวเขารวมถึงพ่อแม่ ฉากที่พ่อแม่ตะโกนใส่หน้าเขาเนื่องจากไม่พอใจที่เขาหนีเรียน (233-36) รวากับจะคาดคั้นเอาคำตอบจากปากของเด็กชายที่ไร้เสียง

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

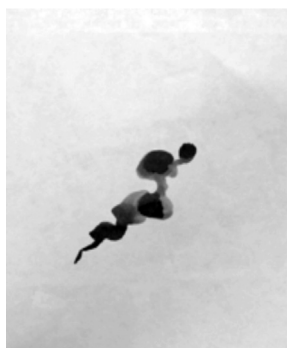
(234)

(235)

(236)

(239)

ภาพเด็กชายอ้าปากที่ข้อนๆ กันเต็มหน้ากระดาษที่ปราศจากกรอบกั้น ทะลุเข้าไปข้างในราวกับจะเรียกร้องให้พ่อแม่เข้ามาดูข้างในลำคอ กล้องเสียง และทะลุเข้าไปดูในจิตใจของเขาว่ารู้สึกอย่างไร จิตใจที่รับรู้เรื่องที่ตนเป็น มะเร็งและแบกรับกับสิ่งเหล่านั้นเพียงลำพัง ในหน้าต่อมาตัวตนเริ่มหด เล็กลงเหมือนกับตัวเขาเข้าไปพุดอยู่ในลำคอตนเอง กลายเป็นเพียงเงา ดำบนโซฟา และตัวตนหายไปในที่สุด ในหน้า 238 ตัวละครพ่อแม่ยึด พื้นที่ในหน้าดังกล่าวในทุกกรอบ ส่วนตัวตนเขาสูญสลายกลายเป็น “ควีน” ที่ถูกพ่นผ่านซิการ์ของพ่อออกไปอย่างไร้ความหมายในหน้า 239 สถานการณ์ที่สมอลล์ต้องเผชิญนั้นย่ำแย่มาก พ่อแม่ไม่พยายามจะเข้าใจ

ในตัวลูกแต่อย่างใด จนกระทั่งคืนหนึ่งเขาประจวบด้วยการขับรถออกไปจากบ้านจนถูกจับข้อหาไม่มีใบขับขี่และต้องนอนในห้องขังหนึ่งคืนสำหรับเขาในตอนนั้นการกระทำที่ลึ้นคิดก็อาจจะเพียงพอแล้วกับการที่ได้มี “ตัวตน” (visible) ขึ้นมาบ้าง “ลายนิ้วมือ” ที่ประทับไว้ที่สถานีตำรวจคือสิ่งแทนสัมผัสหายไของเด็กชายสมอลล์ อาจกล่าวได้ว่าตัวละครแต่ละตัวเปรียบได้กับภาพหวักะโหลกที่ถูกเย็บปาก (23) เพราะไม่พูดความจริงออกมารวมทั้งตัวสมอลล์เองที่พูดออกมาไม่ได้ ทั้งที่ไม่มีเสียงจริงๆ และไม่มีสิทธิมีเสียงและตัวตน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประสบการณ์ที่เจ็บปวดจะถูกบันทึกไว้ในหน่วยความทรงจำของคนเราผ่านภาพ (image) หรือจากเหตุการณ์ (event) ไม่ใช่ตัวอักษร ในการที่จะนำเสนอหรือถ่ายทอดเรื่องราวที่เจ็บปวดหรือบาดแผลฝังใจเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถ่ายนัถ เพราะเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่เล่าออกมาไม่ได้หรือเจ็บปวดจนไม่สามารถอธิบายออกมาเป็นคำพูดได้ (unspeakable) และอาจเป็นความรู้สึกที่ล้นเกินกว่าที่จะบรรยายออกมาเป็นตัวอักษร หรือแม้แต่ความรู้สึกบางอย่างที่แม้ไม่ใช่ความเจ็บปวดก็อาจจะไม่สามารถบรรยายออกมาได้ (more than words can say) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของภาษาในการถ่ายทอดประสบการณ์บางอย่าง ทั้งนี้เพราะระบบความทรงจำของสมองนั้นเป็นรูปภาพ (visual) เป็นฉากหรือเหตุการณ์มิใช่ตัวอักษร (verbal) ดังที่เคธี แครุธ (Cathy Caruth) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง Trauma : Explorations in Memory ว่า “To be traumatized is precisely to be possessed by an image or event.” (Caruth, 1995, p.5) และจูดิธ เฮอร์แมน (Judith Herman) กล่าวว่า “Traumatic memories lack verbal narrative and context; rather they are encoded in the form of vivid sensations and

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

images. They resemble the memories of young children.” ความทรงจำที่เจ็บปวดนั้นจะอยู่ในรูปแบบความรู้สึกทางประสาทสัมผัสที่ชัดเจนคล้ายความทรงจำของเด็ก (Herman, 1992) ดังนั้นการ์ตูนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพถือเป็นประเภทวรรณกรรมแบบหนึ่งที่เอื้อต่อการนำเสนอเรื่องราวความเจ็บปวดมากกว่า เพราะการ์ตูนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพเป็นมากกว่าคำพูด มีทั้งภาพและข้อความประกอบกัน สิ่งที่คำพูดไม่สามารถบรรยายหรือพรรณนาออกมาได้ ภาพจะทำหน้าที่เล่าแทนคุณลักษณะที่กล่าวมาสอดคล้องกับที่สมอลลีให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

“I had tried writing about the moment but it always fell flat. It meant nothing. It was—and is—beyond my powers of language to describe fully. Only images could do it. Rain, rain everywhere and on everything. (That whole scene takes up nine full pages.) And there is what makes this form—the graphic book—potentially so very powerful: words analyze and guide us toward an objective view of experience, while pictures—like music—dive straight for the heart. When the two work well together, I believe you’ve got a powerful tool in your hands.”

(Smith, 2009) (เน้นคำโดยผู้เขียนบทความ)

นอกจากนี้ด้วยลักษณะ (feature) ของการ์ตูนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพ ทำให้ผู้อ่านเห็นเหตุการณ์ปัจจุบันและเหตุการณ์ที่ถูกเล่าย้อนไปพร้อมๆ กับได้เห็นความนึกคิดของผู้เล่าทั้งในอดีตและปัจจุบันในช่วงเวลาเดียวกัน กล่าวได้ว่าการ์ตูนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพเพียงกรอบ (frame/panel) เดียวสามารถนำเสนอจาก เหตุการณ์ มุมมองและเสียงเล่าได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่หาได้ยากยิ่งในสื่อประเภทอื่นๆ นอกจากนี้การ์ตูนหรือเรื่องเล่าผ่านภาพสามารถนำเสนอรูปภาพและข้อความที่ไม่ได้เป็นไปในทางเดียวกันทำให้เกิดภาพแทนที่ต่างกัน และการจัดวางกรอบและช่องว่างระหว่างกรอบ (gutter) ล้วนมีนัยสำคัญที่เอื้อต่อการตีความทั้งสิ้น

ใน *Stitches* ภาพความทรงจำบางอย่างนั้นปราศจากถ้อยคำบรรยาย เพราะไม่มีคำพูดใดที่จะบรรยายความรู้สึกเจ็บปวดออกมาได้เท่ากับการทำให้เห็นเป็นภาพ ตอนที่นักจิตวิเคราะห์⁴ บอกสมอลล์ว่าความจริงก็คือว่าแม่ไม่รักเขา “Your mother doesn’t love you.” “I’m sorry, David. It’s true. She doesn’t love you.” (255) สมอลล์ทรุดตัวลงกดเข้านักจิตวิเคราะห์หน้าตาโหล ภาพแปดหน้าต่อมา (259-67) เป็นภาพของสายฝนที่ตกโปรยปรายในหลากหลายสถานที่และตกลงมาหลากหลายทิศทางบ้างก็โหลเข้าบ้านและค่อยๆ หยดจนเหลือเป็นเพียงจุดเล็กๆ ในที่สุด และใบหน้าที่ปราศจากน้ำตาก็ปรากฏขึ้น ซึ่งเปรียบได้กับอารมณ์ที่ฟุ้งฟุ้งของเขาในขณะนั้น ตอนแรกพลุ่งพล่านและ

⁴ นักจิตวิเคราะห์ที่ได้รับการนำเสนอในเรื่องถือว่าเป็นตัวละครผู้ใหญ่ที่บอกความจริง ซึ่งตรงข้ามกับตัวละครพ่อ แม่ และยายที่ปกปิดความจริง อย่างไรก็ตาม ตัวละครนักจิตวิเคราะห์นั้นสมอลล์वादให้มีศีรษะเป็นหัวกระต่ายจากเรื่องอลิซในแดนมหัศจรรย์ (Alice in Wonderland) ดังนั้นตัวละครตัวนี้จึงไม่ถือเป็นตัวแทนผู้ใหญ่จากโลกที่บิดเบือนความจริง นักจิตวิเคราะห์คือบุคคลที่บอกความจริงให้เขาได้ตระหนักรู้ และการสร้างลักษณะพิเศษให้มีศีรษะเป็นกระต่ายนั้นยังชี้ให้เห็นว่าตัวละครตัวนี้มาจากโลกแห่งจินตนาการ

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

ค่อยๆ สงบลงในที่สุด เพราะนักจิตวิเคราะห์พูดแทงใจดำในสิ่งที่เขาเองก็เคลือบแคลงมาตลอด ทุกอย่างเกิดขึ้นภายใต้ความเจียบจนแต่เสียงฝนตกชู่ณั้ดงอยู่ภายในจิตใจตัวละครและผู้อ่าน

ความฝัน

ความฝันถือเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นไม่แพ้ความเจียบ เมื่อเรื่องราวต่างๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับบาดแผลฝังใจ (trauma) อาจกล่าวได้ว่าความฝันเป็นไวยากรณ์หนึ่งของเรื่องลักษณะนี้ เนื่องจากความฝันเป็นผลตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่รุนแรงหรือกระทบใจบางอย่าง ในกรณีของสมอลล์ เขายังคงฝันถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในอดีตแม้กระทั่งปัจจุบันที่เขาอยู่ในวัย 60 กว่าแล้วก็ตาม และความฝันนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้าง Stitches เพื่อที่จะนำตนเองเข้าสู่กระบวนการทางจิตวิเคราะห์ (psychoanalysis) และอาจมองได้ว่าความฝันในเรื่องล่อไปกับประเด็นเรื่องโลกแห่งความจริงของผู้ใหญ่และโลกแห่งจินตนาการของเด็ก ความฝันของสมอลล์เป็นเสมือนส่วนหนึ่งของชีวิตเขา (และเป็นเนื้อเดียวกับเรื่อง ถ้าอ่านผ่านๆ อาจจะไม่ว่าบางช่วงบางตอนคือ ความฝันผู้อ่านต้องสังเกตดี ๆ) ดูคล้ายกับเป็นเรื่องจริงแต่ก็ไม่จริงเพราะคือจินตนาการหรือความฝัน แต่สิ่งที่เขาต้องพบในโลกแห่งความจริงกลับเป็นความลงของผู้ใหญ่ ไม่มีใครบอกว่าเขาเป็นมะเร็งและอาจจะเสียชีวิต (แต่เขารอดชีวิตจากผ่าตัดครั้งแรก) พรหมแดนของความจริงและความฝันที่ได้รับการนำเสนออันพร่าเลือนอย่างยิ่ง

ครั้งหนึ่งตอนที่อยู่บ้านยายสมอลล์ฝันว่าตาทนุญธรรม (Papa John) กำลังอุ้มเขากลับมาที่บ้านและเดินลงที่ชันใต้ดินเพื่อจะนำตัวเขาที่กำลังหลับอยู่ไปนอนในโลงศพ ซึ่งมีเชิงเทียนอยู่เหนือศีรษะและที่ฝาผนังมีรูป

พระเยซูถูกตรึงกางเขนกลับมาพร้อมกับพูดว่า “เขาเป็นเด็กที่โง่มาก (“He was a durn little fool!”) แล้วยายก็ตอบว่า “ใช่เลย!” และ “เขาจำเป็นต้องเรียนรู้!” (That’s right!) (“He needed to learn!”) (103-5) ฉากในความฝันนี้ทุกคนในครอบครัวกำลังจ้องมองเขาอยู่จากมุมด้านบนของโถง (103-5) ภาพนี้ที่ถูกถ่ายทอดออกมาในลักษณะแบบกอธิก (gothic) สมาชิกในครอบครัวดูเหมือนร่างที่เป็นวิญญาณ มีเชิงเทียนทรงสูงยาวรองรับด้ามเทียนที่ส่องแสงสลัว ภาพที่น่ากลัวและข้อความเชิงตำหนิและออกคำสั่งเช่นนี้คือความฝันของเด็กชายวัยหกขวบที่เป็นผลผลิตมาจากความกดดันจากยายและแม่ ก่อนนอนคืนหนึ่งสมอลล์รู้สึกอึดอัดราวกับว่าห้องนอนเหมือนเหมือนโลงศพ และความฝันข้างต้นจึงบังเกิด “The little room felt as close as a coffin.” (102) นอกจากนี้ยังมีความฝันที่เขาเรียกว่า “crazy goddamn dream” (196-200) ในความฝันมีสัตว์ประหลาดที่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นตัวอะไร มันคิดว่าร่วมคือแม่ของตน เมื่อพบร่วมก็ดีใจเพราะจะได้นำมากันฝัน แต่เมื่อการร่วมออกมาร่วมร่วมมันจึงเปียกปอนไปทั้งตัว

(197)

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

อาจกล่าวได้ว่าความฝันเหล่านี้คือ การหวนกลับมาของสิ่งที่ถูกกดทับ (a return of the repressed) ตามแนวคิดของฟรอยด์ (Freud) (เนื่องจากกระบวนการเกิดความรู้สึกไม่สมบูรณ์) ซึ่งถือเป็นกลไกในการป้องกันตนเอง (defense mechanism) โดยผ่านกระบวนการ dream-work ที่มีวิธีแปรเปลี่ยนความรู้สึกเกิดให้ออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันไปเพื่อลดความเจ็บปวดภายในใจ กระบวนการดังกล่าวดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ความฝันที่แม้จะเป็นเรื่องราวเดิมๆ แต่ก็ทำให้เขาประหลาดใจได้ทุกครั้ง

“The odd thing about recurring dreams is that, no matter how many times you dream the same thing, it always takes you by surprise. For a year, several nights a week, I had travelled the same route. Through the same succession of rooms, narrowing passageways, and doors of diminishing size...emerging each time, with the same sense of disbelief and despair, into that temple whose guts had been bombed.” (240-1)

ความฝันลักษณะนี้อาจตีความเชิงสัญลักษณ์ได้ว่าประตูที่หดเล็กลงนั้นสอดคล้องกับตัวตนที่หดเล็กลงเรื่อยๆ ของเขา รวกับการนั่งพูดในปากและลำคอของตนเอง และความฝันตอนจบเรื่อง (316-25) ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและมีนัยสำคัญบางประการที่สมอลล์เลือกนำมาปิดท้าย *Stitches* ในความฝันเขาเป็นเด็กชายวัยหกขวบผู้อาศัยอยู่เพียงลำพังในบ้าน เขาไม่ออกจากบ้านเพราะรู้สึกกลัวแต่จะนำรบบังคับออกไป

แล้วควบคุมรถจากในบ้าน แต่รถเกิดตกรสระน้ำ วิธีเดียวที่เขาจะแก้ไขสถานการณ์ได้คือต้องออกไปจากบ้าน ขณะเดียวกันเขาได้ยินเสียงกวาดขยะและเห็นตึกเก่า มีใครบางคนกวาดพื้นเพื่อกรุยทางไปที่ตึกเก่า เขาพบว่าตึกนั้นคือโรงพยาบาลรักษาผู้ป่วยทางจิตที่ยายอยู่ และคนที่กวาดขยะก็คือแม่ของเขาเอง แม่เชื่อเชิญเขาไปยังตึกแห่งนั้น ในหน้าถัดไปมีตัวอักษรสีดำกลางหน้ากระดาษขาวเขียนว่า “I didn’t” (325) ความฝันอาจจะบอกเป็นนัยว่าการที่เขาปฏิเสธที่จะไปอยู่กับแม่และยายนั้น หมายถึงการที่เขาไม่ขอเลือกทางเดินที่นำไปสู่การถูกส่งผ่านบาดแผลจากคนรุ่นก่อน (transgenerational trauma) ที่เกิดขึ้นกับยายและแม่อีกต่อไป และอาจตีความได้ว่าเขาไม่ได้มีปัญหาด้านจิตใจอีกแล้วจึงไม่จำเป็นต้องไปอยู่ที่โรงพยาบาลรักษาผู้ป่วยทางจิต และเมื่อเปิดหน้าถัดไป (326) จะพบรูปและรายละเอียดของแม่ที่สมอลล์เลือกนำมาต่อท้าย

“My mother died in 1970, age 58. Maturity, reflection and some family research have unearthed a few facts, which give a slightly different picture of this taciturn and difficult person. Her physical problems were beyond what I could imagine or understand as a child. Because nothing in our family was ever discussed outright, I only became aware of some of them years after her death.” “Born with her heart on the wrong side of her chest, she suffered from multiple heart attacks toward the end of her life. She also had only one functioning lung.” “If this had been her story, not mine, her secretly life as a lesbian would certainly have

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

been examined more closely.” “I keep recalling a line from the novelist and poet Edward Dahlberg:” “Nobody heard her tears; the heart is a fountain of weeping water which makes no noise in the world.” (327)

สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้ตัวเขาเองและผู้อ่านมีความเข้าใจในตัวละครแม้จากเสียงเล่าที่มาจาก “the narrating I” หรือ “voice of text” นั่นก็คือสมอลล์ในวัยผู้ใหญ่ ที่มีวุฒิภาวะ ประสบการณ์ และข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาทบทวน จัดการ ชำระ สะสางปมต่างๆ ในใจ อาจกล่าวได้ว่าหลังจากกระบวนการเล่าเรื่องหรือการบำบัดนี้สิ้นสุดลง สมอลล์น่าจะได้ทำความเข้าใจกับประสบการณ์ในอดีตจนเกิดความเข้าใจ คลี่คลาย และเกิดมุมมองใหม่ขึ้นในที่สุด

ความเจ็บป่วย

บทบาทของบุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วย พ่อและลูก โรงพยาบาล สถานพยาบาล และบ้าน

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วย พ่อและลูก

ใน *Stitches* นำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพ่อและลูกอย่างชัดเจนทั้งในบริบทของครอบครัว พ่อเป็นผู้นำและทำหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว และในบริบทของแพทย์และคนไข้/ผู้ป่วย ทั้งพ่อและสมอลล์มีสองบทบาท พ่อสวมบทบาทของพ่อและแพทย์ทำให้เขามีอำนาจมากยิ่งขึ้น และในมุมมองของเขาพ่อเปรียบเสมือนทหารผู้มีอำนาจอีกด้วย (ดูในหัวข้อต่อไป) ในขณะที่สมอลล์สวมบทบาทลูก (และอยู่ในวัยเด็กซึ่ง

ไว้สิทธิดังที่กล่าวไปข้างต้น) และผู้ป่วย ทำให้อำนาจของเด็กชายมีน้อยมากหรือแทบไม่มี เมื่อพิจารณาจากคำกล่าวต่อไปนี้ ยิ่งย้าชัดว่าบนแกนความสัมพันธ์เชิงอำนาจนี้ สมอลล์ไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะต่อรองได้แต่อย่างใด

“ในมุมมองของพาร์สัน ผู้ผลิตวาทกรรมหน้าที่ของผู้ป่วย เขาเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยควรเป็นเหมือนความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูก เนื่องจากลูกย่อมต้องการความช่วยเหลือและการชี้นำของผู้เป็นพ่อ พาร์สันมองว่าแพทย์คือผู้ที่มีพระคุณและมีคุณงามความดี พวกเขาช่วยให้ผู้ป่วยเข้ามาอยู่ในกรอบของสังคมอย่างที่เราจะเป็นได้อีกครั้ง เมื่อพิจารณาในแง่นี้ ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วยจึงเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เพราะผู้เป็นพ่อย่อมมีอำนาจเหนือลูก และทุกคนในครอบครัว ดังที่ฟูโกต์กล่าวว่า “นายแพทย์ปรากฏตัวขึ้นในบทบาท” พ่อซึ่งมีทั้งอำนาจและเป็นผู้ควบคุมกฎเกณฑ์ต่างๆ” “เช่นนั้นแล้วผู้ป่วยที่พึงประสงค์สำหรับพาร์สันและแพทย์ก็คือ ผู้ป่วยที่ไม่ต่อต้านและยอมจำนนต่ออำนาจของแพทย์แต่โดยดี ประหนึ่งลูกที่ไม่ต่อต้านต่อคำสั่งสอนของพ่อและปฏิบัติตามกฎระเบียบของผู้เป็นพ่อโดยไม่ตั้งคำถาม”

(ชุตติมณฑน์ ตรีอำนรรค, 2552, 123)

(เน้นคำโดยผู้เขียนบทความ)

อำนาจสองเท่าที่พ่อมียังรวมไปถึงอำนาจที่จะเพิกเฉยและปกปิดความจริงที่ว่าสมอลล์เป็นมะเร็ง และที่ผ่านมาพ่อไม่ได้บอกให้เด็กชายทราบว่ายาวนานต่างๆ ทั้งยาสำหรับรับประทานและยาฉีดช่วยในด้านใด

ขาดแคลนที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

หรือแม้แต่รังสีคืออะไร มีกลไกการทำงานและจะส่งผลกระทบต่อตัวเขาและอาการที่เป็นอยู่อย่างไร พ่อที่ปฏิบัติตามบทบาทผู้เชี่ยวชาญที่คิดว่าตนมีอำนาจเต็มที่ทั้งเป็นเจ้าชีวิตลูกและเจ้าของไข้ โดยเฉพาะเมื่อ 50-60 ปีก่อนในสังคมอเมริกันที่วิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่มาพร้อมกับอำนาจ ในขณะที่วาทกรรมสิทธิมนุษยชนยังไม่ได้ถูกหยิบยกมาต่อรองดังเช่นปัจจุบัน หนังสือแสดงเจตนายินยอม (informed consent) จากผู้ป่วยและประเด็นทางด้านชีวจริยธรรม (bioethics) ไม่ใช่สิ่งที่สังคมตระหนักในขณะนั้น ซึ่งสอดคล้องกับที่แพทย์ที่เคยปฏิบัติงานในช่วงเวลาดังกล่าวให้ข้อมูลไว้ในรายงานของ Advisory Committee on Human Radiation Experiments (ACHRE Report) บทที่ 2 เรื่อง "Real World" of Human Experimentation เลนเนิร์ด ซาแกน (Leonard Sagan) แพทย์ด้านรังสีวิทยาที่ทำงานในโรงพยาบาลในเมืองซานฟรานซิสโก (San Francisco) เมื่อปี 1956-1957 เขาศึกษาการทำงานของต่อมหมวกไต (adrenal gland) ในผู้ป่วยที่เป็นไทรอยด์ ทั้งไฮโปไทรอยด์และไฮเปอร์ไทรอยด์ โดยใช้ ACTH (adreno-corticotrophic hormone) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการสำรวจการทำงานของต่อมหมวกไตในขณะนั้น ไล่ลงไปในส่วนละลายที่ให้ทางเส้นเลือดเล็กน้อย แล้วจึงเก็บปัสสาวะและวัดค่าปริมาณ corticoid ในปัสสาวะ กระบวนการทั้งหมดทำโดยที่ผู้ป่วยไม่รู้ เขากล่าวถึงความรู้สึกในขณะนั้นว่า

"I didn't consider it dangerous. But I didn't consider it necessary to inform them either. So far as they were concerned, this was part of their treatment. They didn't

know, and no one had asked me to tell them. As far as I know, informed consent was not practiced anywhere in that hospital at the time."

(Advisory Committee on Human Radiation Experiments, 1994)

และนายแพทย์ซาแกนยังกล่าวอีกว่าในยุคนั้นแพทย์เปรียบเสมือน พระราชา/ราชินีที่ไม่ต้องถามถึงความยินยอมของผู้ป่วย เขา/เธอคือผู้กุม อำนาจในการรักษาและไม่มีใครตั้งคำถามกับสิ่งนั้น นั่นคือบทบาทของ แพทย์ในช่วงเวลาดังกล่าว

"In 1945, '50, the doctor . . . was king or queen. It never occurred to a doctor to ask for consent for anything. . . . People say, oh, injection with plutonium, why didn't the doctor tell the patient? Doctors weren't in the habit of telling the patients anything. They were in charge and nobody questioned their authority. Now that seems egregious. But at the time, that's the way the world was."

(Advisory Committee on Human Radiation Experiments, 1994)

ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจในบทบาทของพ่อที่มีต่อสมอลล์ ทั้งบทบาท ของพ่อที่มีอำนาจแบบปิตาธิปไตยเป็นทุนเดิมผนวกกับอำนาจเบ็ดเสร็จ แบบพระราชาที่แพทย์ในยุคนั้นพึงมี ทำให้สมอลล์ต้องอยู่ในฐานะของ คนไข้ที่เชื่อเชื่อและเชื่อฟัง

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

วัตถุของการเยียวยารักษา

สมอลล์เกิดมาพร้อมกับโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร มีทั้งความโชคดีและไม่ดีที่พ่อเขาเป็นหมอ พ่อจ่ายยา ฉีดยา สอนทวารหนัก ปรับกระดูกดอ และฉายรังสีด้วยตนเองมาตลอด ภาพที่พ่อปฏิบัติต่อลูกชายนั้นปราศจากความอ่อนโยน สมอลล์ดูไม่เต็มใจนัก เขาตกเป็นผู้ถูกกระทำ และเป็นเหมือนวัตถุหรือหนูทดลองของผู้เป็นพ่อมากกว่า (อย่างไรก็ตาม ความพยายามที่จะรักษาด้วยวิธีฉายรังสีของพ่อทำให้สมอลล์เป็นมะเร็ง แสดงให้เห็นถึงความบกพร่องและผลข้างเคียงของวิทยาการแพทย์สมัยใหม่ที่ผู้คนในโลกสมัยใหม่ต่างเชื่อมั่น) เพราะร่างกายของสมอลล์ไม่สมบูรณ์ตามบรรทัดฐานของร่างกายป่วย/ปกติ พ่อหรือตัวแทนของการแพทย์สมัยใหม่จึงเข้ามาใช้อำนาจเหนือร่างกายทำให้ร่างกายเปรียบเหมือนวัตถุชิ้นหนึ่งที่ต้องถูกตรวจสอบ วินิจฉัย และทำอะไรก็ได้ให้กลับมา “ปกติ” ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“สภาพร่างกายที่แตกต่างจากบรรทัดฐานจะถูกมองว่าเป็น “ความขาด” “ความบกพร่อง” หรือ “ความป่วย” ที่จะต้องได้รับการรักษาให้หาย หรือถ้าไม่สามารถหายได้ก็ต้องฟื้นฟูให้มีสภาพใกล้เคียงกับลักษณะ “ปกติ” โดยแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์อื่นๆ การสร้างคู่ตรงข้าม “พิการ(ป่วย)/ปกติ” นี้ได้รับการสนับสนุนให้เป็นไปได้และดำเนินควบคู่กับการสร้างบรรทัดฐานของร่างกายและจิตใจมนุษย์ที่เติบโตควบคู่มากับการแพทย์สมัยใหม่ การมองในลักษณะนี้ทำให้ร่างกายที่แตกต่างจากบรรทัดฐานทางการแพทย์ถูกมองเป็นสิ่งด้อย ขาดพร่อง เป็น “วัตถุของการรักษาเยียวยา” ในขณะที่อำนาจของแพทย์และสถาบันทางการแพทย์กลับมีมากขึ้นในฐานะผู้ประเมิน...”

(เน้นข้อความโดยผู้เขียนบทความ)(ถนอมนวล หิรัญเทพ, 2551, 28)

นอกจากนี้พ่อยังส่งต่ออำนาจการวินิจฉัยไปยังเพื่อนร่วมอาชีพ เมื่อพ่อพบว่าสมอลล์มีก้อนนูนที่ลำคอ พ่อจึงขอช่วยให้เพื่อนที่เป็นแพทย์ด้วยกันที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านโสต ศอ นาสิก (otolaryngologist) ตรวจสอบดู เขาจับคอเด็กชายเชิดจั่นอย่างไม่ปราณีปราศรัย (129-30) สมอลล์ในสถานะลูกชายเปรียบเสมือนกับลูกบอลที่ถูกเตะไปทางนั้นที่ทางนี้ที่ให้แพทย์แต่ละคน เขาถูกจับเอ็กชเรย์อย่างไม่เต็มใจ และถูกแปรสภาพเป็นสิ่งของ (objectification) ที่ถูกประเมินราคาในการรักษา/ผ่าตัด และราวกับว่าจะสามารถต่อรองราคาและระยะเวลาที่สะดวกได้ ทั้งๆ ที่โจ (Joe) เพื่อนหมอยของพ่อบอกว่าสมอลล์ต้องได้รับการผ่าตัดภายในสองสามวันนี่ แต่เมื่อเขาเห็นแม่ว่าถามถึงค่าใช้จ่าย (And the cost of all that Joe?) (133) เขากลับตอบว่าจะผ่าตัดเมื่อ (เงิน) พร้อมก็ได้ ไม่ต้องรีบร้อน “We’ll do that whenever it’s convenient for you. There’s no hurry.” (133) เขาไม่ได้มองว่านี่คือชีวิตของเด็กคนหนึ่งที่ไม่ใช่วัตถุสิ่งของ ท่าทีของเขาที่ไม่ได้เป็นห่วงเป็นใยในตัวเด็กชายนัก เพียงแต่บอกไปตามหน้าที่ว่าให้กลับมาตรวจสุขภาพในปีถัดไปตามเวลาเดิม

การสลับบทบาทระหว่างพ่อ (รังสีแพทย์) และนักจิตวิเคราะห์ (พ่อ)

ภาพของพ่อที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านสายตาสมอลล์ตลอดทั้งเรื่องสามารถสรุปได้ในหน้า 27 นั่นคือภาพทหารผู้มีอาวุธเป็นรังสีเอกซ์พร้อมที่จะทะลุทะลวงทุกสิ่งทุกอย่าง “They were soldiers of science, and their weapon was the x-ray. X-rays could see through clothes, skin, even metal. There were miraculous wonder rays that would cure anything.” (27) ภาพของพ่อคือภาพทหารนักวิทยาศาสตร์ผู้น่ากลัว มีอำนาจ พร้อมทั้งสอดส่องเข้าไปในร่างกายที่เร้นลับ (piercing the unknown) (27) การรักษาของพ่อทำให้สมอลล์เป็นเสมือนวัตถุชิ้นหนึ่ง

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

ที่ถูกกระทำ ภาพของพ่อจึงออกมาในลักษณะที่ดูเผด็จการและมีอำนาจ เบ็ดเสร็จเด็ดขาด นอกจากนี้ ภาพดังกล่าวไม่ได้มีพ่อเพียงคนเดียวแต่ยังมีภาพเพื่อนร่วมงานจำนวนมากที่ยืนหน้ากระดานด้วยท่าทางที่เหมือนกับพ่อ ดูราวกับกองทัพบทหารนักวิทยาศาสตร์ที่ผนึกกำลังกันพร้อมอาวุธครบมือ สะท้อนให้เห็นถึงพลังอำนาจทางการแพทย์สมัยใหม่ (modern medicine) ที่ยากจะต่อกร เมื่อกล่าวถึงบทบาทของพ่อในบริบทครอบครัวและความเป็นบุคลากรทางการแพทย์ที่พ่อมีนั้นซ้อนทับกับบทบาทพ่ออย่างแยกไม่ออก การที่เขาไม่บอกลูกว่าเป็นมะเร็งคล้ายกับการไม่บอกผู้ป่วยว่าเป็นมะเร็ง ทั้งที่บทบาททั้งสองนั้นควรจะมียุติสิทธิในการรับรู้ (the right to know) และสิทธิในการตัดสินใจ (the right to self-determination) แต่พ่อ/แพทย์กลับปกปิดความจริง ต่างจากนักจิตวิเคราะห์ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นพ่อตัวจริง บทบาทนักจิตวิเคราะห์ที่มีต่อสมอลล์คือ พ่อ : ลูก สมอลล์วาดตัวละครตัวนี้เป็นกระต่ายจากในเรื่องการผจญภัยของอลิซในแดนมหัศจรรย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่เขาชื่นชอบในวัยเด็ก ตัวละครกระต่ายขาวคือตัวละครที่อลิซพบเป็นครั้งแรกแล้วจึงพาเด็กสาวลงไปในรูเพื่อจะพบกับดินแดนมหัศจรรย์ นักจิตวิเคราะห์ผู้นี้ก็เป็นผู้เปิดประตูให้สมอลล์ไปพบกับโลกที่มหัศจรรย์ ในที่นี้น่าจะหมายถึงโลกที่สดใสขึ้นจากมุมมองที่เปลี่ยนไปของเด็กชาย นักจิตวิเคราะห์เข้าใจในตัวเขาอย่างมากและเห็นว่าการที่แม่บอกว่าเขาบ้าเป็นเรื่องที่เหลวไหล เด็กผู้ชายคนหนึ่งที่เป็นมะเร็งแต่พ่อแม่และแพทย์ไม่บอกเขา แต่ต้องมารับรู้ด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งที่น่าเศร้ามากกว่า สิ่งที่นักจิตวิเคราะห์กระต่ายทำอย่างตรงกันข้ามกับพ่อแม่ของเขาก็คือ “การพูดความจริง” “You have been living in a world of full of nonsense, David. No one had been telling

you the truth about anything.” “But I’m going to tell you the truth” (253) โดยบอกว่าแม่ไม่รักเขา ถึงแม้ความจริงเป็นสิ่งที่เจ็บปวดแต่คนๆ หนึ่งควรมีสิทธิ์รับรู้ นักจิตวิเคราะห์กระต่ายเปรียบได้กับบทบาทของพ่อที่แท้จริง เขาเป็นห่วงสุขภาพของสมอลล์ และมักจะกล่าวชื่นชมในความสามารถด้านศิลปะของเด็กชายเสมอ “He truly cared about me.” “How skinny you are! What does that mother of yours feed you? Bird seed?” “He treated me like a favorite son.” “David, you are so bright, so sensitive! Just look at these drawings! How marvelous!” สมอลล์กล่าวถึงประสบการณ์ในช่วงนี้ไว้ในบทสัมภาษณ์หนึ่งว่า “That experience was more like having a perfect dad who helped me to grow up, to be a man.” (Smith, 2009)

(253)

การสลับบทบาทระหว่างโรงพยาบาล สถานพยาบาล และบ้าน

สำหรับสมอลล์บ้านไม่ใช่สถานที่ที่เต็มไปด้วยความรัก (Home is where the heart is.) แต่เป็นสถานที่ที่เต็มไปด้วยความเกลียดชัง (Home is where the hatred is.) (ผู้เขียนบทความหมายรวมถึงบ้านที่

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

เขาอาศัยอยู่และบ้านของยายที่เขาใช้เวลาอยู่ในช่วงปิดภาคเรียน) บ้านของเขาปราศจากความอบอุ่น แท้จริงแล้วบ้านเป็นสถานที่ที่ควรจะมีไปด้วยความรักความเอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก แต่บรรยากาศในบ้านของสมอลล์เต็มไปด้วยความคุกรุ่น ความโกรธแค้น และเกลียดชัง บ้านที่สมาชิกในครอบครัวไม่สื่อสารกัน สมาชิกแต่ละคนเก็บกดและต่างอยู่ในที่ทางของตนเองหรือโลกแห่งความเงียบงัน ในกรณีของสมอลล์ซึ่งมีความเจ็บป่วยตั้งแต่ในวัยเยาว์ บ้านควรจะเป็นเสมือนสถานพยาบาลเบื้องต้นที่ให้การดูแลรักษาเขาอย่างดีและกอบประคับพ้อที่เป็นแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จึงอาจกล่าวได้ว่าเขาโชคดีกว่าเด็กคนอื่นที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน แต่ภาพที่ได้รับการนำเสนอเป็นเสมือน a house of horror หรือ madhouse ภาพแทนของบ้านใน Stitches นั้นถูกสลับบทบาทกับโรงพยาบาลซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่มีใครอยากไปอยู่แต่สมอลล์กลับชื่นชอบสถานที่แห่งนี้ ดังที่เขาบอกว่า “No one can love hospital, but those bland, functional spaces and fixtures were a part of my life. There, I felt safe.” “Likewise, with all doctors and medical personnel, whom I thought of as my extended family, my protectors.” “Nighty night” (160-1) เขารู้สึกปลอดภัย บุคลากรทางการแพทย์เป็นเสมือนคนในครอบครัวผู้ที่คอยดูแลใส่ใจเขา ในฉากนี้มีพยาบาลหน้าตาอึมแ่มเข้ามาฉีดยาเพื่อช่วยให้เด็กขายนอนหลับพร้อมสำหรับการผ่าตัดในวันรุ่งขึ้นและกล่าววาทะริสส์วี่ ซึ่งต่างจากบทบาทของพ่อแม่และตัดกับภาพของพ่อที่เป็นแพทย์อย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้สถานพยาบาลของนักจิตวิเคราะห์กระต่ายถือเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่เขารู้สึกปลอดภัยและทำให้เด็กชายเริ่มเข้าใจสภาวะภายในของตนเอง “And so, we talked, after life in a house where silence

reigned an free speech was forbidden, that office, three times a week, became a haven for me. There things began to make sense.” (268) (เน้นคำโดยผู้เขียนบทความ) และนักจิตวิเคราะห์กระต่ายก็ทำหน้าที่เป็นเพื่อนนั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าสถานที่ใดก็ตามที่มีคนที่เข้าใจเห็นคุณค่าและเห็นว่าเขามีตัวตน สถานที่แห่งนั้นย่อมจะน่าอยู่ขึ้นมาในบัดดล เพราะสมอลล์เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสถานที่เข้ากับมิติทางจิตใจ สถานที่อีกแห่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์นี้ก็คือบ้านเช่าของเพื่อน ถึงแม้จะเป็นบ้านที่ทรุดโทรม “one of the decaying houses in the Cass Corridor” (298-300) (เน้นคำโดยผู้เขียนบทความ) ที่มีเพื่อนหลายคนอาศัยอยู่ร่วมชายคาเดียวกัน สมอลล์กลับมองว่าสถานที่แห่งนี้เป็นพื้นที่ที่อยู่แล้วทำให้เขารู้สึกเป็นตัวของตัวเองและไม่โดดเดี่ยวเดียวดาย

สรุป

Stitches คือเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับบาดแผลในวัยเด็กของเดวิด สมอลล์ การสร้างเรื่องนี้ขึ้นมานอกจากจะถือเป็นกระบวนการวิเคราะห์ตนเองของผู้เขียนแล้ว ยังหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องพยายามทำความเข้าใจบุคคลอื่นผ่านฉากประสบการณ์ที่เขาคัดสรรมานำเสนอผ่านวรรณกรรมประเภทบันทึกความทรงจำผ่านภาพหรือเรื่องเล่าผ่านภาพซึ่งเอื้อต่อการนำเสนอเรื่องราวความเจ็บปวด ความทรงจำแต่ละอย่างที่เขาเลือกมานำเสนอล้วนมีนัยสำคัญในการนำไปสู่ความเข้าใจในตัวตนของผู้เขียนด้วยประสบการณ์ที่ไม่เข้ากรอบจะถูกคัดเลือกออกไป เมื่อเรื่องราวจบลงความเข้าใจใหม่ๆ จึงบังเกิดขึ้น สมอลล์กลายเป็นคนใหม่เช่นเดียวกับหลังจากที่ได้รับการรักษาจากนักจิตวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจรับรองได้ว่าสมอลล์จะหายจากความเจ็บปวดที่ถูกกระทำทางจิตใจ เพราะบาดแผลนั้นไม่

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

สามารถลบออกไปจากระบบความทรงจำได้ ถ้าถูกลบออกไปก็ต้องลบหน่วยความทรงจำทั้งหมด ซึ่งทำให้ไม่สามารถจำเรื่องราวต่างๆ ได้รวมทั้งความทรงจำที่ดีด้วย แต่เชื่อได้ว่ากระบวนการสร้างและสร้างสรรค์บันทึกความทรงจำผ่านภาพเรื่องนี่คือการบำบัดชั้นดี และสิ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าไปกว่ากันนั้นคือความเข้าใจและมุมมองที่เปลี่ยนไป ถึงแม้ว่าบาดแผลจะไม่สมานแต่เขาก็สามารถเรียนรู้ที่จะอยู่กับมันหรือหลอมรวมให้เป็นส่วนหนึ่งของตัวตนในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ เรื่องเล่าประสบการณ์ความเจ็บป่วยของสมอลล์ทำให้เห็นถึงบทบาทของบุคลากรทางการแพทย์และผู้ป่วย พ่อและลูก โรงพยาบาล สถานพยาบาล บ้าน มุมมองจากคนในที่เกี่ยวข้องกับโรค และการแพทย์สมัยใหม่อีกด้วย ประเด็นความเจ็บป่วยส่วนตัวยังเชื่อมโยงไปสู่มิติทางสังคมส่วนรวม ผู้ป่วยในที่นี้อาจจะเป็นวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ความเจ็บป่วยตั้งแต่เยาว์วัย หรือเป็นโรคร้ายแรงที่ผู้ใหญ่ปิดบัง ผู้พิการ วัยรุ่นที่มีปัญหาเรื่องการยอมรับในสังคม หรือแม้แต่ผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์ดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของสมอลล์เข้ากับตนเอง นำไปสู่การแบ่งปันประสบการณ์และบทเรียนต่างๆ ที่คนกลุ่มนี้รวมถึงผู้อ่านทั่วไปได้พบ

-

เอกสารอ้างอิง

- ชุติมนานนท์ ตรีอำนรรค. (2552). *เรื่องเล่าความเจ็บป่วย: การนำเสนอตัวตนของผู้ป่วยในสังคมหลังสมัยใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนนอนวล หิรัญเทพ. (2551). *วาทกรรมความพิการในเรื่องเล่าสมัยใหม่ของไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Advisory Committee on Human Radiation Experiments. (1994). *The "Real World" of Human Experimentation*. Retrieved from https://ehss.energy.gov/ohre/roadmap/achre/chap2_3.html
- Caruth, C. editor. (1995). *Trauma: Explorations in Memory*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.
- Couser, G. T. (2009). *Signifying Bodies: disability in contemporary life writing*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Couser, G. T. (2011a). Introduction: disability and life writing. *Literary and Cultural Disability Studies*, 5(3), 229-242.
- Herman, J. (1992). *Trauma and Recovery in Psych 270 Abnormal Psychology* (online) Retrieved from <http://www.uic.edu/classes/psych/psych270/index.htm>
- McCloud, S. (1994). *Understanding Comics: The Invisible Art*. New York: HarperCollins Publishers.

บาดแผลที่ไม่สมานและความเจ็บป่วยในวัยเยาว์ในบันทึกความทรงจำ...

Riddell, S. & Watson, N. (2003). *Disability, Culture and Identity*.
First Edition. London: Pearson/ Prentice Hall.

Robinson, R. (2012). Against redemption: the dilemma of memoir.
Axon journal, 1(2) (online) Retrieved from <https://www.axonjournal.com.au/issue-2/against-redemption-dilemma-memoir>

Small, D. (2009). *Stitches: A Memoir*. New York and London:
W.W. Norton & Company.

Smith, S. & Watson, J. (2010). *Reading Autobiography: A Guide for Interpreting Life Narratives.*, Second Edition.
Minneapolis: University of Minnesota Press.

Smith, Z. (2009). *A Small Press Writers STITCHES Together a Big OGN*.
Retrived from <https://www.newsarama.com/4154-a-small-press-writer-stitches-together-a-big-ogn.html>

Thomas, C. (2007). *Sociologies of disability and illness: contested ideas in disability studies and medical sociology*.
Basingstoke: Palgrave Mcmillan.

Tull, M. (2018). *Trauma-Related Guild in People with PTSD*.
Retrieved from <https://www.verywellmind.com/ptsd-and-guilt-2797537>